

BEHNAM TAEBI

Techniek, ethiek en beleid als driehoek

Behnam Taebi moet er even over denken. De vraag waar hij als professor energie- en klimaatethiek en 'gezicht' van de Haagse campus van de TU Delft blij van wordt. "Ik ben blij als de driehoek techniek, ethiek en beleid een mooie driehoek wordt. Dat belangrijke maatschappelijke en ethische aspecten van de energietransitie en klimaatverandering duidelijk zijn meegenomen in besluiten over de toekomst van technologie."

Verhelderen van discussie

Zijn antwoord omvat de kern van het werk waar Taebi zich als ethicus voor inzet: de discussie rondom onderwerpen binnen de klimaat- en energietransitie verhelderen, zodat weloverwogen keuzes kunnen worden gemaakt. Keuzes die zowel technisch als ethisch onderbouwd en te verdedigen zijn. Dat moet, want de discussie over de toekomst van energietechnologieën gaat vaak over ethisch belangrijke kwesties, zoals rechtvaardigheid. Enerzijds vindt Taebi het als technisch ingenieur belangrijk dat de discussies technologisch goed geïnformeerd zijn. Je kunt geen ethische reflectie hebben, voordat je weet wat de technologie inhoudt. Anderzijds benadrukt hij als ethicus dat we aan de voorkant van technologische ontwikkelingen moeten nadenken over de ethische implicaties. Dat houdt onder andere in dat we op brede wijze ook een breed publiek moeten consulteren. Daar ging het in het verleden nogal eens fout. Taebi memoreert als voorbeeld de discussie over wind op land. "Het maatschappelijk verzet bij wind op land werd door voorstanders gesimplificeerd tot *not in my backyard*. De angst voor controverses en het weghouden van mensen bij principe-besluiten heeft ervoor gezorgd dat het uiteindelijk is verschoven naar wind op zee."

Participatie

De onderschatting van het belang van een juiste participatie – participatie op het juiste moment én over de juiste kwestie – door beleidsmakers is waar het vaak mis gaat. En wat vaak voor de vertraging van nieuwe, broodnodige technologieën zorgt. Het debat over schaliegas is een schoolvoorbeeld waar het niet goed is



“Technologie is niet links of rechts.”

gelopen. De overheid en beslissers zaten mis bij waar het mensen in de betreffende woonplaats Boxtel en daarbuiten allereerst om ging: waarom zou je in een tijdperk van klimaatverandering überhaupt nog naar meer gas als energiebron gaan zoeken? Taebi: "Men ging te snel voorbij aan het feit dat het van belang is om over de noodzaak voor schaliegas zélf het gesprek te voeren. Er kwam snel een technocratische analyse, waarbij de focus lag op het hoe, zonder het eerst over het waarom te hebben. Plus dat er werd benadrukt dat de technologische risico's klein waren en dat er daarom niets aan de hand zou zijn."

Verschoond van ideologie

De hoogleraar benadrukt verder dat het van belang is dat technologische innovatie verschoond is van enige vorm van ideologie. "Technologie is niet links of rechts. Ideologie koppelen aan

technologie trekt een onderwerp de loopgraven in, zoals eerst bij kernenergie is gebeurd." Taebi ziet bij het onderwerp kernenergie nu meer ruimte ontstaan om dit serieus te onderzoeken. Hij hamert hierbij opnieuw op het belang van waarden en een breed publiek gesprek. Gebaseerd op argumenten en de daarmee samenhangende waarden, bijvoorbeeld over kernafval. "Kernafval wordt nog vaak aan veiligheid gekoppeld. Dat is zeer begrijpelijk, maar we moeten ook niet vergeten dat de eindberging in Finland goed gaat. En dat het Nederlandse afval tijdelijk bij COVRA veilig opgeslagen ligt, in afwachting van de eindopslag. Aan de andere kant volgt Nederland een duaal beleid, met de mogelijkheid van multinationale opslag, waarbij interessante rechtvaardigheidsvragen opkomen als het gaat over het verplaatsen van afval van het ene naar het andere land."



Controverse

De hoogleraar schuwt ook de controverse niet als het gaat om klimaatengineering; het ingrijpen in natuurlijke systemen van de aarde, zoals zonbeheer. Het is een technologie waar veel onzekerheden mee gemoeid zijn, maar hij ziet niets in een verbod op die technologieën. Nog veel liever wil hij inzetten op onderzoek om de risico's beter te begrijpen. "Niemand ziet dit graag gebeuren, maar misschien zijn deze technologieën in de toekomst nodig. Ik zou graag onderscheid willen kunnen maken tussen verschillende technologieën en kunnen reflecteren op de wenselijkheid van verschillende technologieën vanuit ethiek. Hier horen ook de minst onwenselijke opties bij. Dan weten we beter hoe te handelen als het wel nodig blijkt. Een verbod brengt ons nergens."

Wisselwerking

Belangrijk in de klimaat- en energietransitie is dat wetenschap, politiek en beleidsbepalers elkaar beter weten te vinden en meer naar elkaar luisteren. Waarbij de technische en ethische componenten van onderwerpen samenkomen.

Dat ziet hij ook als belangrijk onderdeel van zijn werk aan de Haagse campus van de TU Delft, op een steenworp afstand van de Tweede Kamer en diverse ministeries. "We hebben als kennisinstellingen een belangrijke rol, waarbij we willen zorgen voor tweerichtingsverkeer: leveren én leren waar specifiek behoefte aan is vanuit beleid. Zo zijn we onlangs een centrum gestart over klimaatveiligheid, een onderwerp dat de laatste jaren steeds hoger op de politieke agenda staat. Onderdeel daarvan is bijvoorbeeld de uitdagingen van weersextremen, zoals droogte en overstromingen; afgelopen zomer heeft ons helaas weer te veel voorbeelden gegeven. Hoe zou je over klimaatveiligheid kunnen nadenken vanuit engineering; dat doen we in ons recent opgerichte Climate Safety & Security Center in Den Haag."